

щество? Обществото е частъ отъ това Велико Начало.

Има два възгледа за обществото и неговото влияние върху човѣка. Едното мнение е на единъ английски писателъ, който казва, че героитѣ създаватъ общества. Толстой казва обратното: обществата създаватъ героитѣ. Въ една своя критика за Наполеона, Толстой казва, че Наполеонъ самъ нищо не е направилъ. Ако той правѣше всичко самъ, защо при Бородино издаде една заповѣдь, която после отмѣни? Кой го накара да издаде заповѣдта и после да я отмѣни? Въ приложенията си, и двата възгледа сж прави. Споредъ първия възгледъ, обществото е слама, а героятъ е искрицата, която запалва тази слама. Не, обществото не може да бжде слама. Защо? Защото, ако обществото е слама, като изгори сламата, нищо не остава отъ нея. Така ли е въ сжщностъ? Обществото е почва, а героятъ е семето, което се посажда въ тази почва. Ако семе имате, а почва нѣмате, какъ ще израсте това семе? Зърното само ли се произвежда, или почвата го произвежда? Толстой подържа, че почвата създава семето, а английскиятъ писателъ подържа точно обратното. Ако почвата не сжществуваше, семето нѣмаше отде да черпи сокове. И ако семето не е близо до почвата, тя не ще може да го издържа. Това сж външнитѣ страни на тѣзи два възгледа.

Външнитѣ условия сж само служби. Напримѣръ, нѣкой е герой: герой въ яденето, герой въ борбата, герой въ носенето и т. н. За всѣки даденъ случай, геройството е служба. Геройство е, когато нѣкой човѣкъ иска да освободи единъ народъ. Има нѣщо по-високо отъ геройството. Не е въпросътъ въ външното освобождаване. Съвременнитѣ хора и безъ това се намиратъ въ епоха на вътрешно освобождаване, когато се създаватъ условия за другъ животъ, въ който хората трѣбва да бждатъ щастливи. И тогава всѣки човѣкъ ще бжде на своето мѣсто.

Сега, като говоримъ за положението на съвременния животъ, веднага си спомняме за създаването на човѣка отъ прѣстъ. Казано е, че Богъ взе прѣстъ и направи отъ нея първия човѣкъ. Тази прѣстъ представляла нѣкаква смѣсь, т. е. конгломератъ отъ всевъзможни елементи, свързани съ различни сили. На наученъ езикъ казано: първиятъ човѣкъ билъ създаденъ отъ най-фини елементи, свързани помежду си съ различни сили. Всѣки отъ тѣзи елементи има свои специфични качества, на които човѣкъ още не може да бжде господарь. Понеже не разбира законитѣ, по които се